

لطفا سکوت کنیم و از دیدن تئاتر لذت ببریم!

نگاهی به نمایش «ننه زار» اثر شاهین سلطانی از تهران

امین خرمی، منتقد و روزنامه نگار



آیین «زار» میان مردمان خون گرم و دوست داشتنی جنوب کشورمان یکی از پربسامدترین آیین‌ها در انتخاب هنرمندان آثار دراماتیک برای نگارش نمایشنامه‌هایی خوش‌نام‌واستخوان‌دار برای مخاطبان شناخته می‌شود. آیینی‌که ریشه‌های آن به هزاره‌های دور تاریخ تمدن مردمان جنوب کشورمان می‌رسد و ماهیت شکلی آن در پس ارتباط با دریا شکل‌گرفته است. دریایی‌که به اعتقاد آن‌ها همان‌گونه‌که بخشنده است، به همان میزان نیز قهار است و آن چنان‌که‌گاه می‌دهد، گاه می‌ستاند! اما روایت نمایش «ننه‌زار»شاهین سلطانی در مقام کارگردان و قلم‌شهرام سلطانی و ابوالفضل بلغندرقرار نیست به‌حضور «جن» و حلول «آل» که از آن با نام «باد» نیز یاد می‌شود، در جسم فردومیزیانی آن جسم‌ازآن روح‌خبیث‌بپردازد.

بلکه این بار «زار» در قالب نگاهی وسیع‌تر و در سایه روایت «سلیم» و «طریق» دو برادر و مادر است پس ازازدست‌دادن شوهرش درآب‌های خلیج فارس. این روایت بسیار درخشان در حوزه نگارش اثری دراماتیک در معنای مطلق و ناب آن به‌شمار می‌رود. با انتخاب کارگردانی مینی مال در حوزه میزانشن، طراحی صحنه و انتخاب بازی‌های حسی در نشان دادن عمیق‌ترین لحظات احساسی، «ننه‌زار» به‌نقطه اوج غلیان احساس و هم‌ذات‌پنداری می‌رسد. مؤلفه دیگر نمایش، انتخاب قهرمان‌هایی به‌جزقهرمان‌های انسانی در آثار تئاتری است. این بار شاهین سلطانی در مقام طراح و کارگردان نمایش «ننه‌زار» شاید بیش از آنکه تأکید خود را بر «سلیم»، «طریق» و مادرشان برای روایت قهرمان‌بگذارد، موسیقی جذاب مردمان جنوب کشور را با ساز حماسی دمام و همدلی حزن‌انگیز سنج در کنار تلفیق آن با سازگیتار به عنوان سازی غربی، اما با بهره‌بردن از ملودی‌های این ساز مبتنی بر ملودی‌های

جنوب کشورمان به مخاطب معرفی می‌کند. این موسیقی فقط پرکننده فضای صحنه یا پوشاننده خلأهای کارگردانی مثل بسیاری از آثار تئاتری کشورمان نیست! این سبک موسیقی، تعلیق ایجاد می‌کند و برای تم‌هر صحنه، حس‌هایی از خشم، شادی، کینه، نفرت، عشق، مهربانی ونظایری از این‌دست را در مخاطب ایجاد می‌کندکه در نهایت هم‌ذات‌پنداری را در مخاطب با خود به‌همراه دارد. «ننه‌زار» در طراحی صحنه نیز حرف‌های فراوانی در راستای مبانی طراحی مینی مال دارد.

انتخاب دقیق ناپلون برای القای چارچوب فضای خانه و بعد درهم‌کشیدن این ناپلون‌ها به یکدیگر با حرکات دقیق بازیگر که آن را به موج‌های دریا و غرق شدن «طریق» و شناکردن «سلیم» برای نجات برادرش تبدیل می‌کند، در نتیجه فصلی دیگر از اوج درخشش، ذکاوت، هوش و درایت کارگردان این اثر را بازنمایی می‌کند.

مسافران «فجر»، فردا از مشهد به مقصد تهران

نگاهی به نمایش‌های روز آخر جشنواره تئاتر منطقه‌ای کشور که امروز در مشهد اجرا می‌شود



نمایش خیابانی «خانه‌ای برای زندگی»



نمایش «زندگی‌او»



نمایش «یک دقیقه اثاثیه»



نمایش «پیشانی بلند»

ناصر نداف



سه روز از برگزاری بیست و هشتمین جشنواره تئاتر منطقه‌ای کشور با عنوان «خاوران» گذشت و ۲۶ نمایش صحنه‌ای و خیابانی در سه روز در تماشاخانه‌های مشهد اجرا شدند. در چهارمین روز از جشنواره تئاتر منطقه‌ای خاوران، پنج نمایش خیابانی و چهار نمایش صحنه‌ای در شهرمان در معرض دید پرشور تماشاگران مشهدی قرار خواهندگرفت. فردا پنجشنبه، آیین پایانی این رویداد ملی در سالن اصلی تئاترشهر مشهد برگزار خواهد شد و سه نمایش صحنه‌ای و سه نمایش خیابانی به جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر معرفی می‌شوند.

● بیرجندی‌ها با یک قصه تاریخی

تئاتر «فخرالزمان» اولین نمایش از روز آخر جشنواره تئاتر منطقه‌ای خاوران است. این نمایش به نویسندگی ابراهیم عادل نیا و کارگردانی مهدی مسروری از شهر بیرجند، امروز چهارشنبه ساعت ۹ در تماشاخانه بهار روی صحنه می‌رود. در این نمایش ابراهیم راستگو، هانیه مودی، عارف موحد و فاطمه حاجی به ایفای نقش می‌پردازند.

«فخرالزمان» روایت داستان دختر زن صیغه‌ای محمدعلی شاه است که به دلیل رابطه پنهانی با پسر مشروطه طلب مدت‌ها در پایین خانه عمارت حبس بوده و زیر شکنجه دچار بیماری روانی شده است و همین موضوع به اتفاقاتی هولناک در ادامه داستان او منجر خواهد شد.

خرمی



نمایش «بیپهوده» به‌کارگردانی یاسین رضوانی، روایت داستان پرفرازونشیب دو برادر به نام‌های «کسری» و «کاوه» است. کسری در آستانه اعزام به خدمت سربازی است و کاوه برادر بزرگ‌تر اوست. هردو در فقدان پدر و مادری ازدست‌داده‌اند. برادر بزرگ‌تر شیوه تربیتی توأم با تحکم، توهین و تحقیر را برای تربیت برادر دیگرش برگزیده است. در دیگر سو، کسری نیز با تمام سخت‌گیری‌های برادرش در قامت یک جوان، تجربه‌های تلخ و شیرین این ایام و سنین را اغلب به دور از چشم برادر بزرگ‌تر پشت سرگذاشته است. صحنه‌نمایش «بیپهوده» می‌تواند شمایل کاملی از خانه فردی از طبقه اجتماعی متوسط روبه پایین (خانه کسری و کاوه) را به وضوح نشان دهد. گاه به چشم مخاطبانی‌که در مقام مخاطب حرفه‌ای تئاتر نیز تعریف نمی‌شوند، چنین حجم از دکور و جزئیات وسایل صحنه بیش از حد زیاده‌روی به‌شمار می‌رود! جزئیات متعددی‌که به شلوغی صحنه و در مواردی حواس‌پرتی مخاطب باتوجه به ابزار و ادوات موجود در خانه می‌انجامد که کمترین استفاده را چه در حوزه پیشبرد فضای داستان و چه نقاط عطف دراماتیک دارد و خود به آسبایی مهم در حوزه طراحی صحنه این اثر بدل می‌شود.

اما هرچه بتوان بر طراحی صحنه و به دور از خلاقیت

● تک‌گویی از تبریز
نمایش «استخوان لای زخم» به نویسندگی جهانگیر چالاک‌ی و کارگردانی محمد عبدالجباری دومین نمایشی است که از شهر تبریز استان آذربایجان شرقی روی صحنه می‌رود. این تک‌گویی با بازی زینب آتش افروز امروز ساعت ۱۱ در تماشاخانه شمایل اجرا می‌شود.

● روایتی از داستان یک دیپلمات

نمایش «زندگی او»، سومین اثر روز آخر جشنواره است که در بخش صحنه‌ای اجرا می‌شود. این نمایش به نویسندگی ترانه برومند و کارگردانی سید مهدی کشمیری از بجنورد امروز ۱۲دی ماه ساعت ۱۵ در تماشاخانه استاد حسین نوری روی صحنه می‌رود. در این نمایش سیدامیرحسین جان‌نشار، مهسا سبحانی، محمد جواد ربانی، مینو حسینی و آرتینا خراسانیان بازی می‌کنند. «زندگی او» روایت زندگی دیپلماتی به نام راد است. او وقتی در مأموریت به سر می‌برد، متوجه می‌شود که همسرش، لیدا، به طرزی مشکوک فوت کرده است. رزا وکیل همسر راد حقایقی از زندگی او را فاش می‌کند.

● «دودوتا چهارتا» ساعت ۱۹ سالن بهار

نمایش «دودوتا چهارتا» به نویسندگی مشترک محمد نخعی، جواد جعفری و کارگردانی محمد نخعی از استان خراسان جنوبی دیگر اثر صحنه روز چهارم جشنواره است که امروز چهارشنبه ساعت ۱۹ در تماشاخانه بهار اجرا می‌شود. رقیه قاسم‌زاده،

رؤیا رمضان‌پور، فرهاد تقوی، محمد نخعی، مرتضی عابدیان، محمدصادق خطیبی و فاطمه باقری از بازیگران نمایش «دودوتا چهارتا» هستند. این نمایش، زندگی دو زوج جوان را نشان می‌دهد که به دلیل مشکلات مالی و اتفاقاتی که در گذشته برای آن‌ها افتاده است، در یک خانه به صورت مشترک زندگی می‌کنند و با چالش‌ها و مشکلاتی روبه‌رو هستند.

● تبریزی‌ها پایان‌بخش نمایش‌های صحنه‌ای

نمایش «یک دقیقه اثاثیه» به نویسندگی محمد چرمشیر، بهمن عباسپور و شهرام گیل‌آبادی و کارگردانی نسرین عموزاده از استان آذربایجان شرقی، امروز ساعت ۲۱ در تماشاخانه استاد حسین نوری اجرا می‌شود. در این نمایش سمیرا بیک محمدی، یگانه عطایی، زهرا ابراهیمی و پینار ملاعباسی به ایفای نقش می‌پردازند.

● روایت دل‌خراش یک جوان

اما در بخش خیابانی چهار نمایش در روز آخر جشنواره اجرا می‌شود. این بخش با نمایش «زندگی دودی من» به‌کارگردانی حسین قاسمی از تهران، امروز چهارشنبه ۱۳دی ماه، در ساعت ۲۰ در مجموعه تئاترشهر مشهد آغاز خواهد شد. «زندگی دودی من» داستان جوانی است که بر اثر تصادف در حالت کما به سر می‌برد و در همین حالت مورد پرسش قرار می‌گیرد و او که در بند اعتیاد است داستان زندگی خود را بازگو می‌کند.

نگاهی به‌نمایش «بیپهوده» به‌کارگردانی یاسین رضوانی از استان گلستان

درامی پر تعلیق که می‌تواند «بیپهوده» نباشد!



نمایش «بیپهوده»

نمایش «بیپهوده» به‌دیده‌آسیب‌نگریست، شاید روایت پرکشش و پرتعلیق داستان این نمایش بتواند دستی بالا را در جلب و جذب نظر مخاطب به روایتی دراماتیک و با تعلیق فراوان داشته باشد که تا آخرین قایق این

اثر نمایشی او را همراهی می‌کند. این روایت به عنوان نقطه عطف «بیپهوده» قلمداد می‌شود. نمایشنامه «بیپهوده» و خالق آن سعی نمی‌کند هیچ‌یک از چهار ضلع شخصیت‌های این اثر ا کسری،



نمایش «بیپهوده»

درنهایت می‌توان اذعان کرد که «ننه‌زار» به عنوان نمایشی که آینه به آینه، دل به دل و گام به‌گام تکنیک‌های تئاتر مینی مال را با تمام قوانین و چارچوب‌هایش پیش‌روی مخاطب برمی‌گزیند، می‌تواند سهمی

هنرمند تئاتر مشهد : جشنواره‌های منطقه‌ای قطعات گم‌شده پازل تئاتر ایران بودند



فرشید تمری، هنرمند باسابقه هنرهای نمایشی خراسان رضوی، درباره اهمیت برگزاری جشنواره‌های منطقه‌ای برای تئاتر کشور می‌گوید: «من

از برگزاری دوباره جشنواره‌های منطقه‌ای بسیار خرسندم، چون به نظر من قطعات گم‌شده پازل تئاتر ایران بودند. در مقطعی مدیران احساس کردند برگزاری این رویدادها صرف انرژی و اعتبار مالی بیپهوده است و تعطیلش کردند، اما به عنوان یک نویسنده و کارگردان تئاتر که از دل همین جشنواره‌ها به تئاتر کشور معرفی شدم، باید بگویم برگزاری جشنواره تئاتر منطقه‌ای بسیار مهم و مؤثر است. او می‌افزاید: جشنواره تئاتر منطقه‌ای، نقطه عطفی است که می‌تواند هنرمندان استان‌ها را بدون واسطه به هم وصل کند. درست است که از نظر اعتبارات، هزینه بسیاری را صرف می‌کند، ولی در این میان با تبادل تجربیات آنچه برای هنرمندان شرکت‌کننده به دست می‌آید، ارزش بیشتری دارد.

این نویسنده و کارگردان تئاتر توضیح می‌دهد: در برگزاری این رویداد، هنرمندان همدیگر را پیدا می‌کنند، گستره تئاتر بازی می‌شود، پیشرفت‌آهالی تئاتر در رفاقت‌ها شکل می‌گیرد و این رسالت تئاتر است. اگر جشنواره فقط در استان برگزار شود و آثار منتخب مستقیم به تهران بروند، در گستره تئاتر کشور خلأ ایجاد می‌شود.

تمری با اشاره به اینکه آنچه امروز در تئاتر ما مهجور مانده، احترام و حرمت است، می‌گوید: این جشنواره‌ها شاید بتوانند این خلأ را پر کنند و نسل امروز احترام به دیگر هنرمندان و پیشکسوت‌ها را بهتر لمس کند. به نظر من، عاطفه در کنار دیگر مسائل هنری، علمی و تجربی در تئاتر اهمیت دارد.

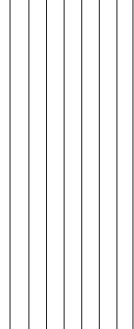
این کارشناس و منتقد تئاتر با گلابه از فشرده بودن اجراهای صحنه‌ای و خیابانی در جشنواره تئاتر منطقه‌ای خاوران، پیشنهاد می‌دهد: باید در چنین رویدادهایی، جدول اجراها به‌گونه‌ای بسته شود که تماشاگران هم بتوانند به تماشای آثار صحنه‌ای بنشینند، هم آثار خیابانی را ببینند.

اودرپایان با اشاره به اهمیت برگزاری جلسات نقد و بررسی و کارگاه‌های آموزشی در خلال جشنواره‌های منطقه‌ای توضیح می‌دهد: وقتی در روزهای محدود، تعداد بسیار زیادی اثر از صبح تا آخر شب اجرا می‌شوند، دیگر برای هنرمندان توانی نمی‌ماند که در جلسات آموزشی و نقد شرکت کنند. این موضوع باید مدیریت شود و زمان بیشتر و برنامه‌ریزی دقیق‌تری برای اجراها وجود داشته باشد. شاید هم بهتر است آثار کمتر ولی با کیفیت‌تری از جشنواره‌های استانی به جشنواره تئاتر مناطق معرفی شوند که تعداد آثار این قدر زیاد نباشد و شاهد این میزان فشرده‌گی نباشیم و هنرمندان بتوانند از کارگاه‌های آموزشی هم بهره کافی ببرند.

ویژه بیست و هشتمین جشنواره تئاتر منطقه‌ای کشور-مشهد



هشتمین جشنواره تئاتر منطقه‌ای کشور-مشهد



هستیم، کفه سنگین تکیه‌کلام‌های فضای مجازی، محتوای دیالوگ‌ها و کاربرد آن‌ها را با تاریخ مصرف عمر همین کلیدواژه‌ها در فضای مجازی روبه‌رو می‌کند. انتخاب چنین شیوه نگارشی در شان و قاموس خلق اثر دراماتیک نمی‌گنجد و حتی شاید در ابتدا باعث ایجاد حس نارضایتی در مخاطب شود؛ اما نمایشنامه هرچه‌گام به‌گام جلوتر می‌رود، این حس تعلیق و زبان متفاوت هرکدام از شخصیت‌ها با دایره واژگان، جهان، بینش و ایدئولوژی درست و غلط آن‌ها، نشان می‌دهد که شاید باید از آن آسیب ابتدایی در انتخاب زبان تاریخ مصرف دار، بدون تأکید بر درشت‌نمایی‌اش عبور کرد. درنهایت باید گفت که یاسین رضوانی در قامت کارگردان «بیپهوده» توانسته است نمایشی آبرومند را در رویارویی با مخاطبی خلق کند که کمتر در حوزه تولید آثار نمایشی، با درام‌های پرتعلیق، پرکشش و توأم با حس هم‌ذات‌پنداری مستمر روبه‌روست.

شاید گام را از پاسخ دادن به مؤلفه فقر این دست از آثار دراماتیک در حوزه روایت و متن فراتر برده است و بخشی از عطش او را به سیراب شدن در حین همدلی با اثری پرتعلیق مهمان می‌کند. نمایش «بیپهوده» اثری است که بعد پایانش بازم تک تک مخاطبانش را به فکر فرومی‌برد تا ولو در حد دقایقی هم‌که شده است، به قضاوت خودش یا همان تیغ تیز و برنده نگاه نقادانه با رویکرد تأثیرگذاری خلیقات هر فرد در مسیر تعالی یا تخریب زندگی خود و دیگران بپردازد.

نگار: حسن فیاض‌نیا